

BANKA POPULLORE E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

Në pajtim me nenin 47, paragrafi (1), pika 6) të Ligjit të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 dhe 83/18 dhe "Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" nr. 110/21) dhe nenin 136, paragrafi (2), nënparagrafi 1), nenin 152, paragrafi (3) dhe nenin 153, paragrafi (3) të Ligjit të Shërbimeve dhe të Sistemeve Pagesore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" nr. 90/22), Këshilli i Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut miratoi

V E N D I M

për kriteret e klasifikimit të sistemeve pagesore, standardet e punës së tyre dhe kërkesat e mekanizmit garantues

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

1. Me këtë vendim përcaktohen:
 - kriteret e klasifikimit të sistemeve pagesore dhe përcaktimi i sistemeve pagesore, në të cilat zbatohen rregullat e përfundimit të sheshimit;
 - standardet e punës së sistemeve pagesore dhe për pjesëmarrësit në sistemet pagesore
 - kërkesat e vendosjes së mekanizmit garantues të operatorit të sistemit pagesor, i cili kryen qartësimin e urdhërave të bartjes.
2. Për qëllimet të këtij vendimi, termat e veçuar kanë kuptimin vijues:
 - 2.1. "Rrezik i sistemit" është rreziku i sfiduar nga ndalesa e funksionimit të operatorit të sistemit pagesor ose të pamundësisë së pjesëmarrësit në sistemin pagesor që t'i plotësojë detyrimet e tij të lidhura me funksionimin e sistemit pagesor, që shpie drejt pamundësisë që pjesëmarrësit e tjerë në sistemin pagesor ose operatorit të sistemit pagesor t'i plotësojnë detyrimet e tyre që potencialisht mund ta rrezikojë stabilitetin ose besueshmërinë në sistemin financiar;
 - 2.2. "Rreziku juridik" është rrezik që rrjedh nga zbatimi i akteve juridike, që zakonisht çon drejt humbjes;
 - 2.3. "Rreziku kreditor" është rrezik që rrjedh nga pala kontraktuese, qoftë pjesëmarrës apo subjekt tjetër, nuk do të mundet plotësisht t'i përmbushë detyrimet e tij financiare të dorëzimit të tyre ose në çfarëdo kohe në të ardhmen;
 - 2.4. "Rreziku i likuiditetit" është rreziku që rrjedh kur pala kontraktuese, qoftë pjesëmarrës apo subjekt tjetër, nuk ka fonde të mjaftueshme për të përmbushur detyrimet e saj financiare në kohën e duhur, megjithëse mund të ketë fonde të mjaftueshme për ta bërë këtë në të ardhmen;
 - 2.5. "Rreziku operacional" është rreziku që mangësitë në sistemet e informacionit ose proceset e brendshme, gabimet njerëzore, menaxhimi joadekuat ose ndërprerjet e shkaktuara nga ngjarje të jashtme ose shërbime të palëve të

treta do të çojnë reduktim, përkeqësim ose ndërprerje të shërbimeve të sistemit të pagesave;

- 2.6. "Rreziku i kujdestarit të pronës" është rreziku i humbjes së aktiveve që ruhen te kujdestari në rast të falimentimit, neglizhencës, mashtrimit, keqmenaxhimit ose mbajtjes së papërshtatshme të evidencës nga kujdestari i pronës ose nënkujdestari i pronës;
- 2.7. "Rreziku i investimit" është rreziku i humbjes me të cilin përballet operatori ose pjesëmarrësi i sistemit të pagesave kur operatori i sistemit të pagesave investon burimet e tij ose të pjesëmarrësve të tij, siç janë aktivet e sigurimit;
- 2.8. "Rreziku i tregut" është rreziku i humbjeve, në situata bilanci dhe jashtë bilanci, si rezultat i ndryshimeve në çmimet e tregut;
- 2.9. "Sistemi neto i shtyrë i shlyerjes" është sistem në të cilin shlyerjet me fondet e bankës qendrore kryhen mbi bazë neto në fund të ciklit/eve shlyerjeje të paracaktuara, si p.sh. në fund ose gjatë ditës së punës;
- 2.10. "Siguria ndërkufitare" do të thotë siguri për të cilën, nga këndvështrimi i vendit në të cilin aktivet pranoen si sigurim, të paktën një nga si vijon është e huaj: (a) valuta e denominuar; (b) vendi në të cilin ndodhen aktivet ose (c) vendi në të cilin është themeluar emetuesi;
- 2.11. "Infrastruktura e tregjeve financiare" është sistem shumëpalësh ndërmjet institucioneve që janë pjesëmarrëse në të, përfshirë operatorin e sistemit të pagesave, i cili përdoret për pastrimin, shlyerjen ose regjistrimin e transaksioneve të pagesave, letrave me vlerë, derivativëve ose transaksioneve të tjera financiare;
- 2.12. "Pjesëmarrësi" është subjekt që identifikohet ose njihet nga sistemi i pagesave dhe në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë ka të drejtë të dërgojë urdhëresa transferimi në atë sistem pagese dhe është në gjendje të marrë urdhëresa transferimi nga ai sistem pagese;
- 2.13. "Bordi" është bordi i drejtorëve ose bordi drejtues dhe/ose bordi mbikëqyrës i operatorit të sistemit të pagesave, në pajtim me ligjin;
- 2.14. "Palët e prekura relevante" janë pjesëmarrësit, subjektet e infrastrukturës së tregjeve financiare që kanë ndikim në rrezikun në sistemin e pagesave dhe rast pas rasti, pjesëmarrës të tjerë përkatës të tregut;
- 2.15. "Ekspozim kredie" është shumë ose vlerë në rrezik që pjesëmarrësi nuk do ta shlyejë plotësisht në dorëzimin e tij ose në asnjë moment në të ardhmen;
- 2.16. "Kolaterali" është mjet ose detyrim i palës së tretë që përdoret nga ofruesi i kolateralit për të siguruar detyrimin ndaj marrësit të kolateralit. Siguria përfshin sigurinë e brendshme dhe atë ndërkufitare;
- 2.17. "Ofrues i likuiditetit" është subjekti me të cilin operatori i sistemit të pagesave ka lidhur marrëveshje për sigurimin e mjeteve ose mjeteve financiare;

- 2.18. "Kushtet ekstreme por të mundshme të tregut" është një varg gjithëpërfshirës i kushteve historike dhe hipotetike, duke përfshirë periudhat më të paqëndrueshme të përjetuara nga tregjet e shërbyera nga sistemi i pagesave;
- 2.19. "Data e planifikuar e shlyerjes" është data e futur nga dërguesi i urdhëresës së transfertës në sistemin e pagesave si datë shlyerjeje;
- 2.20. "Rreziku i përgjithshëm i biznesit" është kërcënim potencial për pozicionin financiar të operatorit të sistemit të pagesave si subjekt biznesi, si rezultat i rënies së të ardhurave ose rritjes së shpenzimeve të tij, në mënyrë që shpenzimet të tejkalojnë të ardhurat dhe të çojnë në humbje që bie mbi kapitalin;
- 2.21. "Plani i rikuperimit" është plan i hartuar nga operatori i sistemit të pagesave për të rivendosur funksionimin normal të sistemit të pagesave;
- 2.22. "Plani i ndërprerjes së punës" është plani i hartuar nga operatori i sistemit të pagesave për mbylljen e rregullt të sistemit të pagesave;
- 2.23. "Materiale" është rrezik, varësi dhe/ose ndryshim që mund të ndikojë në aftësinë e njësisë ekonomike për të kryer ose ofruar shërbime siç pritet;
- 2.24. "Organet relevante" janë autoritetet që kanë interes të justifikuar për t'u qasur tek informacionet nga sistemi i pagesave, për të përmbushur kërkesat e tyre ligjore;
- 2.25. "Rreziku kryesor" është rreziku që pala tjetër të humbasë të gjithë vlerën e përfshirë në transaksion, d.m.th. rreziku që shitësi i aktivit financiar do të dorëzojë aktivin në mënyrë të pakthyeshme, por nuk do të marrë pagesë ose rreziku që blerësi i aktivit financiar aktiv do të paguajë në mënyrë të pakthyeshme, por nuk do ta marrë aktivin;
- 2.26. "Banka kujdestare e pronës" është bankë që ruan dhe mbron aktivet financiare të palëve të treta;
- 2.27. "Banka e shlyerjes" është bankë që mban llogari në lidhje me pagesat, nëpërmjet të cilave përmbushen detyrimet që rrjedhin nga sistemi i pagesave;
- 2.28. "Nostro-agjent" është bankë që përdoret nga pjesëmarrësit në sistemin e pagesave për shlyerje;
- 2.29. "Pagesa e njëpalëshe" është pagesë që përfshin vetëm një transferim mjjetesh në një valutë;
- 2.30. "Pagesa dypalëshe" është pagesë që përfshin dy transferime të mjeteve në valuta të ndryshme në sistemin e shlyerjejes që përfshin shkëmbim vlerash;
- 2.31. "Rreziku i anasjelltë" është rreziku që rrjedh nga ekspozimi ndaj një pjesëmarrësi ose emetuesi nëse kolaterali i dhënë nga pjesëmarrësi ose emetuesi ka lidhshmëri të lartë me rrezikun e tij të kredisë;

- 2.32. "Udhëheqja" janë drejtorët ekzekutivë në një sistem menaxhimi me një nivel të cilët janë të përfshirë në menaxhimin e përditshëm të operatorit të sistemit të pagesave dhe anëtarët e bordit drejtues në operatorin e sistemit të pagesave në një sistem menaxhimi me dy nivele;
- 2.33. "Mosndërprerja e punës" është kryerja e pandërprerë e operacioneve, e cila përfshin masa organizative, teknike dhe të personelit të përdorura për të siguruar vazhdimin e operacioneve pas një ndërprerjeje shërbimi, duke përfshirë në rast të një ndërprerjeje të gjerë ose të madhe dhe rifillimin gradual të të gjitha shërbimeve në rast të një ngjarjeje të madhe ndërprerjeje që ka efekte të zgjatura ose në përpjestim të gjerë;
- 2.34. "Shlyerja me para në bankën qendrore" është shërbim i ofruar nga banka qendrore, si agjent shlyerjeje i sistemit të pagesave, për përmbushjen e detyrimeve të pagesave duke regjistruar ndryshime në llogaritë e shlyerjes së pjesëmarrësve në sistemin e pagesave të hapura nga dhe me të menaxhuara nga banka qendrore;
- 2.35. "Shlyerja me para në bankë tregtare" është një shërbim i ofruar nga një bankë tregtare, si agjent shlyerjeje e sistemit të pagesave për shlyerjen e detyrimeve të pagesave duke regjistruar ndryshime në llogaritë e shlyerjes së pjesëmarrësve në sistemin e pagesave që hapen nga dhe menaxhohet nga banka komerciale;
- 2.36. "Ofrues i shërbimit kritik" është ofrues shërbimi që është i nevojshëm për funksionimin e sistemit të pagesave, pjesëmarrësit në sistemin e pagesave ose ofruesit të shërbimit të pagesave. Ofruesit e shërbimeve kritike janë palë të jashtme të cilave u janë dhënë aktivitetet, shërbimet ose funksionet kritike;
- 2.37. "Urdhër transferimi kritik" është urdhër transferimi që duhet të përpunohet, në rast ndërprerjeje, për të shmangur shfaqjen e rreziqeve dhe përhapjen e tyre brenda sistemit të pagesave ose shfaqjen e rrezikut sistematik;
- 2.38. "Ndryshimi i madh" është ndryshim i rëndësishëm në arkitekturën e sistemit të pagesave, futja e funksionaliteteve, aktivitetëve apo ndryshimeve të reja me ndikim të rëndësishëm në profilin e rrezikut të sistemit të pagesave;
- 2.39. "Pjesëmarrës" është subjekti që identifikohet dhe pranohet nga operatori i sistemit të pagesave dhe që lejohet, drejtpërdrejt ose tërthorazi, të dërgojë urdhra transferimi në sistemin përkatës të pagesave dhe që është në gjendje të marrë urdhër transferta prej tij;
- 2.40. "Pjesëmarrës kritik" është një pjesëmarrës në sistemin e pagesave, i cili, për shkak të vëllimit ose vlerës së pagesave që kryen në sistemin e pagesave, në rast të një problemi të madh operacional me të cilin përballlet ky pjesëmarrës, mund të ndikojë ndjeshëm pjesëmarrësit e tjerë ose sistemi i pagesave;
- 2.41. "Rezistenca ndaj sulmeve në hapësirën kibernetike" është aftësia e një sistemi pagese për të parashikuar kërcënimet e hapësirës kibernetike, për t'u rezistuar sulmeve të hapësirës kibernetike, për të kufizuar shtrirjen e pasojave dhe për të vazhduar aktivitetin pas një sulmi në hapësirën digjitale;

- 2.42. "Rreziku i shlyerjes" është rreziku që shlyerja e aktiveve të mos bëhet siç pritej. Ky rrezik mund të përfshijë si rrezikun e kreditit ashtu edhe atë të likuiditetit;
- 2.43. "Shërbim kritik" është shërbim që është thelbësor për funksionimin e sistemit të pagesave ose ofruesit të shërbimit të pagesave, mosdisponueshmëria ose mungesa e të cilit mund të shkaktojë ndërprerje të mëdha në funksionimin normal dhe që nuk mund të riprodhohet ose riprodhimi i të cilit do të sjellë kosto të paarsyeshme;
- 2.44. "Sistemi i pagesave për pagesa të mëdha" nënkupton sistem transferimi fondesh që normalisht përpunon pagesa të mëdha dhe urgjente;
- 2.45. "Sistemi i vogël i pagesave të vogla" nënkupton një sistem transferimi fondesh që përpunon urdhra transferimi me vlerë të vogël të iniciuar nga instrumentet e pagesave, të tilla si transfertat e kreditit, kartat e pagesave ose instrumente të tjera pagese;
- 2.46. "Anëtar i pavarur" është anëtari joekzekutiv i Bordit i cili nuk ka lidhje biznesi, familjare apo të tjera që shkaktojnë konflikt interesi në lidhje me funksionimin e sistemit të pagesave ose operatorit të sistemit të pagesave, as konflikt interesi me aksionarët që kanë kontroll mbi operatorin e sistemit të pagesave, menaxhmentin e tyre ose pjesëmarrësit e tyre dhe që nuk kanë pasur lidhje të tilla gjatë dy viteve para anëtarësimit të tij në Bord;
- 2.47. "Detyrime financiare" janë detyrime ligjore që lindin në kuadrin e sistemit të pagesave, ndërmjet pjesëmarrësve ose ndërmjet pjesëmarrësve dhe operatorit të sistemit të pagesave, si rezultat i urdhrave të transfertave të futura në atë sistem pagese;
- 2.48. "Situatë e jashtëzakonshme" është ngjarje, dukuri ose rrethanë që ka aftësinë të çojë në humbje ose ndërprerje të operacioneve, shërbimeve ose funksioneve të operatorit të sistemit të pagesave, duke përfshirë ndikimin në shlyerjen përfundimtare ose parandalimin e tij dhe
- 2.49. "Person i lidhur" është personi juridik që ka kontroll mbi pjesëmarrësin ose kontrollohet nga pjesëmarrësi ose është nën kontroll tjetër të përbashkët me pjesëmarrësin. Kontrolli mbi personin juridik përcaktohet si a) pronësia, kontrolli ose zotërimi i të paktën 20% të numrit të përgjithshëm të aksioneve me të drejtë vote të personit juridik; ose (b) konsolidimi i njësive juridike për nevojën për raportim financiar.

II. KLASIFIKIMI I KRITEREVE TË KLASIFIKIMIT TË SISTEMEVE PAGESORE

3. Sistemet pagesore në bazë të kriterëve të përcaktuara në pikën 4) të këtij vendimi klasifikohen në kategoritë vijuese:
 - sistemet pagesore me rëndësi sistmore (në tekstin e mëtejshëm: SPRS);
 - sistemet e rëndësishme pagesore, (në tekstin e mëtejshëm: SRP) dhe
 - sistemet e tjera pagesore (në tekstin e mëtejshëm: STP).
4. Me rastin e klasifikimit të sistemit të pagesave, Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut (në tekstin e mëtejshëm: Banka Popullore) merr parasysh

mundësinë e rrezikimit të sistemit financiar, duke përfshirë humbjen e besimit të publikut në atë sistem dhe/ose besueshmërinë dhe besueshmërinë dhe efikasiteti i ekzekutimit të transaksioneve të pagesave, nëse një pjesëmarrës në sistemin e pagesave dhe/ose operatori i sistemit të pagesave nuk do të përmbushte detyrimet e tij në atë sistem, për shkak të të cilit pjesëmarrësit e tjerë në sistem dhe/ose operatori i tij nuk do të mund të përmbushin detyrimet e tyre në kohën e duhur.

Banka Popullore bën klasifikimin e sistemeve të veçanta të pagesave në bazë të kriterëve të mëposhtme:

- vlera mesatare ditore e transaksioneve të pagesave të kryera nëpërmjet sistemit të veçantë të pagesave gjatë vitit të kaluar kalendarik;
- depërtimi në treg nëpërmjet pjesës së tregut të numrit të transaksioneve të pagesave të sistemit të veçantë të pagesave në raport me numrin total të transaksioneve të pagesave të kryera nga të gjitha sistemet e pagesave të të njëjtit lloj gjatë vitit të kaluar kalendarik, shprehur në përqindje dhe
- shlyerja e sistemeve të tjera të pagesave ose sistemeve të shlyerjes së letrave me vlerë në sistemin e veçantë të pagesave.

Sistemi i pagesave klasifikohet si SPRS nëse, sipas kriterëve të përcaktuara në pikën 2 të kësaj pike, plotësohen të paktën dy nga kushtet e mëposhtme:

- vlera mesatare ditore e transaksioneve të pagesave tejkalon 90 miliardë denarë;
- pjesa e tregut e numrit të transaksioneve të pagesave të sistemit të veçantë të pagesave është më e madhe ose e barabartë me 75% dhe/ose
- sistemet e tjera të pagesave ose sistemet e shlyerjes së letrave me vlerë shlyhen në sistemin e pagesave.

Sistemi i shlyerjes së Bankës Popullore klasifikohet si SPRS.

Sistemi pagesor që nuk është SPRS klasifikohet si SRP nëse pjesa e tregut e numrit të transaksioneve të pagesave të përpunuara nëpërmjet tij është më e madhe ose e barabartë me 25%. Përndryshe, sistemi i pagesave klasifikohet si STP.

Klasifikimin e sistemeve individuale të pagesave sipas kriterëve sipas paragrafit 2 të kësaj pike, Banka Popullore e kryen në baza të rregullta vjetore.

5. Për sistemin e pagesave të klasifikuar si SPRS ose SRP zbatohen rregullat për përfundimin e shlyerjes, të cilat janë të rregulluara në Ligjin e Shërbimeve dhe Pagesave dhe Sistemet e Pagesave.

Rregullat e përfundimit të shlyerjes zbatohen gjithashtu për një sistem pagese të klasifikuar si STP, nëse pjesa e tregut e numrit të transaksioneve të pagesave të përpunuara nëpërmjet tij është më e madhe se 1%.

III. STANDARDET E PUNËS SË SISTEMEVE PAGESORE

Baza juridike

6. Operatori i sistemit të pagesave duhet të vlerësojë se deri në çfarë mase baza ligjore në të gjitha juridiksionet përkatëse ofron një shkallë të lartë sigurie për çdo aspekt material të aktiviteteve të sistemit të pagesave dhe mbështet çdo aspekt material të aktiviteteve të sistemit të pagesave.

7. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë rregulla, procedura dhe marrëveshje të qarta, të kuptueshme dhe në përputhje me ligjet dhe rregulloret përkatëse.
8. Operatori i sistemit të pagesave duhet ta bëjë bazën ligjore për aktivitetet e tij të qarta dhe të kuptueshme për Bankën Popullore, pjesëmarrësit dhe sipas rastit, për klientët e pjesëmarrësve.
9. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë rregulla, procedura dhe marrëveshje që janë të zbatueshme në të gjitha sistemet ligjore përkatëse. Ai duhet të ketë shkallë të lartë sigurie se veprimet e ndërmarra prej tij në përputhje me këto rregulla, procedura dhe marrëveshje nuk do të ndryshohen, modifikohen ose do t'i nënshtrohen parashikimeve.
10. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë dhe të zbusë rreziqet që rrjedhin nga çdo konflikt i mundshëm ligjesh nëse ai operon në më shumë se një sistem ligjor.

Udhëheqja

11. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë qëllime të dokumentuara që i japin prioritet të lartë sigurisë dhe efikasitetit të sistemit të pagesave dhe që mbështesin në mënyrë eksplicite stabilitetin financiar dhe synime të tjera përkatëse me interes publik, veçanërisht tregjet financiare të hapura dhe efikase.
12. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë marrëveshje menaxheriale efektive dhe të dokumentuara që ofrojnë linja të qarta dhe të drejtpërdrejta të përgjegjësisë dhe llogaridhënies. Këto marrëveshje duhet të jenë në dispozicion të Bankës Kombëtare, pronarëve dhe pjesëmarrësve. Operatori i sistemit të pagesave duhet t'i zbulojë publikut një version të shkurtuar të aranzhimeve të menaxhimit.
13. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë qartë rolet dhe përgjegjësitë e bordit të sistemit të pagesave, duke përfshirë:
 - vendosjen e qëllimeve të qarta strategjike të sistemit të pagesave;
 - vendosjen e procedurave për funksionimin e sistemit të pagesave, duke përfshirë procedurat për përcaktimin, trajtimin dhe menaxhimin e konflikteve të interesit të anëtarëve të tij;
 - sigurimin e efikasitetit në përzgjedhjen, monitorimin dhe shkarkimin e anëtarëve të tij dhe
 - vendosjen e politikave të përshtatshme të shpërblimit, në përputhje me praktikën dhe politikën më të mira që bazohen në arritjet afatgjata.
14. Bordi auditon performancën e tij të përgjithshme dhe performancën e anëtarëve individualë të bordit në baza vjetore.
15. Bordi me përbërjen e tij siguron integritet dhe anëtarë me një gamë të përshtatshme aftësish teknike, njohurish dhe eksperience në sistemin e pagesave dhe tregjet financiare më gjerësisht, duke mundur kështu përmbushjen e roleve dhe përgjegjësisë të tij. Bordi duhet të përfshijë anëtarë joekzekutivë dhe të paktën një anëtar të pavarur.

Operatori i sistemit të pagesave përcakton qartë rolet, përgjegjësitë dhe linjat e raportimit të menaxhimit. Menaxhimi i sistemit të pagesave duhet të sigurojë integritetin dhe diversitetin e duhur të aftësive teknike, njohurive dhe përvojës, në sistemin e pagesave dhe tregjet financiare më gjerësisht, për t'i mundur atij të përmbushë përgjegjësitë e tij në funksionimin dhe menaxhimin e rreziqeve të

operatorit. të sistemit të pagesave. Përgjegjësitë e menaxhmentit, siç drejtohen nga Bordi, përfshijnë:

- konsistenca e aktiviteteve të operatorit të sistemit të pagesave me objektivat, strategjinë dhe politikën e tolerancës ndaj rrezikut;
- vendosjen, ekzekutimin dhe monitorimin e duhur të kontrolleve të brendshme dhe procedurat e duhura për përmbushjen e objektivave të operatorit të sistemit të pagesave;
- vlerësimi dhe testimi i rregullt i kontrolleve të brendshme dhe procedurave të duhura nga ekipe të trajnuara mirë me një numër të mjaftueshëm punonjësish për menaxhimin e rrezikut dhe auditimin e brendshëm;
- përfshirja aktive në procesin e kontrollit të rrezikut dhe
- alokimin e burimeve të mjaftueshme për të zbatuar kuadrin e menaxhimit të rrezikut të operatorit të sistemit të pagesave.

16. Bordi duhet të krijojë dhe monitorojë një kuadër të qartë të dokumentuar të menaxhimit të rrezikut, i cili përfshin:

- politikën e operatorit të sistemit të pagesave për pranimin e rrezikut;
- caktimin e përgjegjësisë dhe llogaridhënies për vendimet që lidhen me rrezikun;
- caktimin e atij që merr vendime në situata krize dhe emergjente dhe
- përcaktimi i funksioneve të kontrollit të brendshëm.

Bordi duhet të sigurojë se ekzistojnë tri linja të qarta dhe efektive të mbrojtjes (operacionale, menaxhimi i rrezikut dhe auditimi i brendshëm), të cilat janë të ndara nga njëra-tjetra dhe kanë fuqi të mjaftueshme, pavarësi, burime dhe qasje) në bord.

Vendimet që kanë një ndikim të rëndësishëm në profilin e rrezikut të sistemit të pagesave dhe dokumentet kryesore që rregullojnë funksionimin e sistemit të pagesave duhet të miratohen nga Bordi. Minimumi, Bordi duhet të miratojë dhe një herë në vit të rishikojë kuadrin gjithëpërfshirës të menaxhimit të rrezikut sipas pikës 18) i këtij vendimi, kuadrin e menaxhimit të rrezikut operacional dhe planin e vazhdimësisë së biznesit sipas pikës 75) dhe 80) të këtij vendimi, përkatësisht, rikuperimin dhe dekomisionimin. plani dhe plani i rritjes së kapitalit të përmendura në pikat 22 dhe 66 të këtij vendimi, përkatësisht kuadri i administrimit të rrezikut të kredisë dhe likuiditetit të pikave 23) dhe 35) të këtij vendimi, përkatësisht kuadri i kolateralit që rregullon administrimin e rrezikut sipas pikës 29), 30), 31), 32), 33) dhe 34) të këtij vendimi, strategjia e investimit të sistemit të pagesave sipas pikës 73 të këtij vendimi dhe kuadri i elasticitetit nga hapësira dixhitale sipas pikës 79) të këtij vendimi.

17. Bordi duhet të sigurojë që vendimet kryesore që ndikojnë në strukturën teknike dhe funksionale të sistemit të pagesave, rregullat dhe strategjinë e përgjithshme, veçanërisht në lidhje me zgjedhjen e marrëveshjeve të kliringut dhe shlyerjes, strukturën operacionale, gamën e produkteve që i nënshtrohen kliringut ose shlyerjes dhe përdorimi i teknologjisë dhe procedurave, pasqyron në mënyrë adekuate interesat legjitime të palëve të interesuara përkatëse.

Operatori i sistemit të pagesave do të konsultohet me aktorët e tij përkatës, dhe kur është e mundur me publikun, përpara se të marrë vendimet e përmendura në paragrafin (1) të kësaj pike.

Korniza e menaxhimit gjithëpërfshirës të rrezikut

18. Operatori i sistemit të pagesave duhet të krijojë dhe të mbajë një kuadër të përshtatshëm për administrimin e rrezikut që mundëson përcaktimin, matjen, monitorimin dhe menaxhimin e një sërë rreziqesh që lindin në sistemin e pagesave ose përballohen prej tij.
19. Operatori i sistemit të pagesave duhet të paktën një herë në vit të rishikojë kuadrin e menaxhimit të rrezikut, gjë që duhet:
- përfshin politikën e tolerancës ndaj rrezikut dhe mjetet e duhura të menaxhimit të rrezikut;
 - përcakton përgjegjësitë dhe parashikon raportimin për vendimet e rrezikut dhe
 - përfshin një përshkrim të procesit të vendimmarrjes në rastet emergjente që lidhen me operatorin e sistemit të pagesave, duke përfshirë zhvillimet në tregjet financiare që mund të kenë një ndikim negativ në likuiditetin e tregut dhe në stabilitetin e sistemit financiar kombëtar.
20. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ofrojë stimuj për pjesëmarrësit dhe, kur është e zbatueshme, për klientët e pjesëmarrësve për të menaxhuar dhe kufizuar përhapjen e rreziqeve ndaj të cilave ata ekspozojnë sistemin e pagesave ose ndaj të cilave janë të ekspozuar prej tij.

Në lidhje me pjesëmarrësit sipas paragrafit (1) të kësaj pike, operatori i sistemit të pagesave vendos një regjim sanksionesh ose marrëveshesh monetare efektive dhe proporcionale për ndarjen e humbjeve ose të dyja.

21. Për menaxhim adekuat të rrezikut, operatori i sistemit të pagesave duhet të paktën një herë në vit të rishikojë rreziqet e rëndësishme që ai merr nga subjektet e tjera dhe u shkakton subjekteve të tjera si rezultat i ndërvarësisë, si: infrastrukturën e tregut financiar, bankat për shlyerje, ofruesit e likuiditetit dhe ofruesit e shërbimeve. Operatori i sistemit të pagesave duhet të zhvillojë mjete të përshtatshme për menaxhimin e rrezikut që janë të fuqishme dhe proporcionale me nivelin e përcaktuar të rrezikut.
22. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë operacionet dhe shërbimet kritike të sistemit të pagesave. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë skenarët që mund ta pengojnë atë të ofrojë operacionet dhe shërbimet e tij kritike, si dhe të vlerësojë efektivitetin e gamës së plotë të opsioneve për rikuperim ose mbyllje të rregullt.

Operatori i sistemit të pagesave, të paktën një herë në vit, kontrollon operacionet dhe shërbimet e tij kritike.

Bazuar në vlerësimin sipas paragrafit (1) të kësaj pike, operatori i sistemit të pagesave përgatit një plan për rikuperim dhe ndërprerje të rregullt të punës.

Plani për rikuperim dhe ndërprerje të rregullt të punës përfshin:

- një përmbledhje gjithëpërfshirëse e strategjive kryesore të rikuperimit dhe përfundimit;
- operacionet dhe shërbimet kritike të operatorit të sistemit të pagesave dhe
- përshkrimin e masave të nevojshme për zbatimin e strategjive kryesore.

Operatori i sistemit të pagesave, sipas rastit, duhet t'i dorëzojë Bankës Popullore informacionin e nevojshëm për planifikimin e rimëkëmbjes dhe ndërprerjen e rregullt të punës.

Menaxhimi i rrezikut kreditor

23. Operatori i sistemit të pagesave duhet të krijojë një kornizë solide për matjen, monitorimin dhe menaxhimin e ekspozimit të tij ndaj pjesëmarrësve ndaj kredisë dhe ekspozimit të kredisë ndërmjet pjesëmarrësve që rrjedhin nga proceset e sistemit të pagesave për pagesa, kliring dhe shlyerje.
24. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë të gjitha burimet e rrezikut të kredisë. Matja dhe monitorimi i ekspozimit ndaj kredisë duhet të bëhet gjatë gjithë ditës, duke përdorur informacionin në kohë dhe mjetet e duhura të menaxhimit të rrezikut.
25. Operatori i sistemit të pagesave që operon me një sistem të vonuar të shlyerjes neto duhet të sigurojë që:
 - detyrimet financiare lindin jo më vonë se kur urdhri i transferimit përfshihet në llogaritjen e pozicioneve të shlyerjes neto të disponueshme për secilin pjesëmarrës dhe
 - mbahen fonde të mjaftueshme për të mbuluar ekspozimin ndaj kredisë në përputhje me pikat 26) dhe 27) të këtij vendimi, jo më vonë se momenti i përcaktuar në paragrafin (1), nënparagrafi 1) të kësaj pike.
26. Operatori i sistemit të pagesave, përfshirë atë që operon një sistem të vonuar të shlyerjes neto me një mekanizëm të vendosur garancie shlyerjeje, i cili gjatë funksionimit të sistemit të pagesave ka ekspozim kredie ndaj pjesëmarrësve të tij, duhet të mbulojë ekspozimet e tij për çdo pjesëmarrës, duke përdorur kolateral, fonde garancie, kapital (pas zbritjes së shumës së destinuar për të mbuluar rrezikun e përgjithshëm të biznesit) ose mjete të tjera financiare ekuivalente.
27. Operatori i sistemit të pagesave, duke përfshirë atë që operon një sistem të vonuar të shlyerjes neto, i cili nuk ka një mekanizëm garancie shlyerjeje, por në të cilin pjesëmarrësit përballen me ekspozimet ndaj kredisë që rrjedhin nga proceset e pagesave, kliringut dhe shlyerjeve të sistemit të pagesave, duhet të ketë rregulla ose një marrëveshje kontraktuale me pjesëmarrësit. Rregullat ose marrëveshjet kontraktuale duhet të sigurojnë që pjesëmarrësit të mbajnë fonde të mjaftueshme, siç përcaktohet në pikën 26) të këtij vendimi, për të mbuluar ekspozimet e kredisë që rrjedhin nga proceset e pagesave, kliringut dhe shlyerjeve të sistemit të pagesave, ndaj dy pjesëmarrësve dhe personave të lidhur me ta. me ekspozimin më të madh të kredisë totale në sistemin e pagesave.
28. Operatori i sistemit të pagesave duhet të vendosë rregullat dhe procedurat:
 - të cilat kanë të bëjnë me humbjet e kredisë që mund të ndodhin si rezultat i pamundësisë për të shlyer detyrimet e një ose më shumë pjesëmarrësve në sistemin e pagesave;
 - që përfshijn shpërndarjen e humbjeve të mundshme të pambuluara, duke përfshirë shlyerjen e çdo fondi që sistemi i pagesave mund të marrë hua nga ofruesit e likuiditetit, dhe

- që përfshin rimbushjen e burimeve financiare të përdorura nga sistemi i pagesave gjatë një ngjarje stresuese, në nivelin e përcaktuar në pikat 26) dhe 27) të këtij vendimi.

Kolaterali

29. Operatori i sistemit të pagesave që kërkon kolateral për të menaxhuar ekspozimin e tij kreditor ose ekspozimin kreditor të pjesëmarrësve të tij, duhet të pranojë kolateral me rrezik të ulët kredie, likuiditeti dhe tregu.

Operatori i sistemit të pagesave sipas paragrafit 1 të kësaj pike pranon si garanci këto mjete:

- mjetet monetare dhe
- mjetet me rrezik të ulët kreditor, të likuiditet dhe rrezik të tregut.

Në lidhje me mjetet sipas paragrafit (2), nënparagrafi 2) të kësaj pike, operatori i sistemit të pagesave, në bazë të një vlerësimi të brendshëm përkatës, duhet t'i paraqesë Bankës Popullore se ato i plotësojnë kushtet e mëposhtme:

- cejanë emetuar nga një emetues me rrezik të ulët krediti;
- janë të transferueshme lirisht pa asnjë kufizim ligjor ose pretendim nga palët e treta;
- janë të shprehura në një monedhë, rreziku i së cilës menaxhohet nga operatori i sistemit të pagesave;
- të ketë të dhëna të besueshme të çmimeve, të publikuara rregullisht;
- nuk i nënshtrohen rreziqeve të rëndësishme të kthimit dhe
- nuk janë emetuar nga një pjesëmarrës që jep sigurinë ose nga një njësi ekonomike që është pjesë e të njëjtit grup me pjesëmarrësin, me përjashtim të rastit të obligacioneve të mbuluara dhe vetëm kur fondet në fondin mbulues ndahen siç duhet nga një kuadër ligjor i fortë dhe plotësojnë kërkesat e nënparagrafëve 1), 2), 3), 4) dhe 5) të këtij paragrafi.

Për të kryer një vlerësim të brendshëm të përmbushjes së kërkesave të përcaktuara në paragrafin (3) të kësaj pike, operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë, dokumentojë dhe zbatojë një metodologji objektive.

30. Operatori i sistemit të pagesave duhet të krijojë dhe zbatojë politika dhe procedura për të monitoruar cilësinë e kredisë, likuiditetin e tregut dhe luhatshmërinë e çmimeve të çdo aktivi të pranuar si kolateral. Operatori i sistemit të pagesave monitoron rregullisht dhe të paktën një herë në vit përshtatshmërinë e politikave dhe procedurave të tij të vlerësimit.

Rishikimi i politikave dhe procedurave të vlerësimit të përmendura në paragrafin 1 të kësaj pike bëhet sa herë që ndodh një ndryshim material që ndikon në ekspozimin e operatorit të sistemit të pagesave ndaj rrezikut.

Operatori i sistemit të pagesave vlerëson kolateralin me çmimin e tregut në baza ditore.

31. Operatori i sistemit të pagesave duhet të vendosë raporte mbulimi të qëndrueshme dhe konservatore dhe duhet t'i testojë ato të paktën një herë në vit dhe të marrë parasysh kushtet stresuese të tregut. Procedurat e raportit të mbulimit rishikohen, të paktën një herë në vit, nga punonjës të tjerë që nuk kanë vendosur dhe zbatuar procedurat e raportit të mbulimit.

32. Operatori i sistemit të pagesave duhet të marrë masa për të shmangur mbajtjen e përqendruar të fondeve të caktuara, të cilat dëmtojnë ndjeshëm aftësinë për të likuiduar shpejt fonde të tilla, pa efekte të konsiderueshme negative në çmim.
33. Operatori i sistemit të pagesave që pranon kolateralin ndërkufitar duhet të identifikojë dhe të zbusë rreziqet që lidhen me përdorimin e tij dhe të sigurojë që kolaterali ndërkufitar mund të përdoret në kohën e duhur.
34. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përdorë një sistem efektiv dhe fleksibël të menaxhimit të sigurisë.

Menaxhimi i rrezikut të likuiditetit

35. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë një kornizë gjithëpërfshirëse për administrimin e rreziqeve të likuiditetit që vijnë nga pjesëmarrësit, bankat e shlyerjes, agjentët nostro-agjentë, bankat kujdestare, ofruesit e likuiditetit dhe subjektet e tjera.

Kuadri i menaxhimit të rrezikut të likuiditetit sipas paragrafit (1) të kësaj pike duhet t'u sigurojë pjesëmarrësve mjetet e duhura për menaxhimin efektiv të likuiditetit të tyre dhe të sigurojë monitorimin dhe lehtësimin e rrjedhës së qetë të likuiditetit në sistem.

36. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë mjete operative dhe analitike për të identifikuar, matur dhe monitoruar flukset e shlyerjes dhe flukset monetare, duke përfshirë përdorimin e likuiditetit brenda ditës, në baza të rregullta dhe në kohë.
37. Operatori i sistemit të pagesave që pastron urdhrat e transfertave dhe operon një sistem të vonuar të shlyerjes neto duhet të sigurojë që:
 - detyrimet financiare lindin jo më vonë se momenti kur urdhri i transferimit përfshihet në llogaritjen e pozicioneve të shlyerjes neto të disponueshme për çdo pjesëmarrës dhe
 - ruan burime të mjaftueshme likuide në përputhje me pikat 38), 39) dhe 40) të këtij vendimi, jo më vonë se momenti i përmendur në nën pikën 1) të kësaj pike.
38. Operatori i sistemit të pagesave duhet të mbajë ose të sigurojë që pjesëmarrësit të mbajnë aktive të mjaftueshme likuide në të gjitha monedhat përkatëse që ai përdor për të përfunduar shlyerjen e detyrimeve financiare në të njëjtën ditë dhe, kur është e përshtatshme, shlyerje brenda dhe shumëditore me levë të lartë besimi. në një gamë të gjerë skenarësh të mundshëm stresi.

Skenarët e mundshëm të stresit, sipas paragrafit (1) të kësaj pike, përfshijnë:

 - pamundësia për të shlyer detyrimet e pjesëmarrësit dhe personave të lidhur me të, gjë që do të krijonte detyrimin financiar total më të madh për sistemin e pagesave në kushte ekstreme por të mundshme tregu dhe
 - skenarë të tjerë në përputhje me pikën 43) të këtij vendimi.
39. Operatori i sistemit të pagesave që shlyen pagesat e njëanshme ose të dyanshme duhet të mbajë ose të sigurojë që pjesëmarrësit të mbajnë aktive të mjaftueshme likuide, në përputhje me pikën 38 të këtij vendimi, për shlyerjen në kohë të detyrimeve financiare në rast të mospërmbushja e detyrimeve kontraktuale nga pjesëmarrësi nëpërmjet vendosjes së një mekanizmi garancie në përputhje me pikat 46), 47) dhe 48) të këtij vendimi.

40. Operatori i sistemit të pagesave nuk duhet të llogarisë në disponueshmërinë e kredisë si mjetin e fundit nga banka qendrore si pjesë e planit të saj të likuiditetit.

41. Operatori i sistemit të pagesave kryen kujdesin e duhur për të konfirmuar se çdo ofrues i burimeve likuide të sistemit të pagesave, siç përcaktohet në pikën 38 të këtij vendimi:
- ka informacion të mjaftueshëm dhe të përditësuar për të kuptuar dhe menaxhuar rreziqet e likuiditetit që lidhen me sigurimin e parave të gatshme dhe/ose letrave me vlerë dhe
 - ka kapacitet për të ofruar para dhe/ose letra me vlerë sipas nevojës.

Operatori i sistemit të pagesave duhet të rishikojë përputhshmërinë e tij me detyrimin e kujdesit të duhur të paktën një herë në vit.

Si ofrues të likuiditetit do të pranohen vetëm subjektet me qasje në fonde nga banka qendrore.

Operatori i sistemit të pagesave do të testojë rregullisht procedurat e sistemit të pagesave për qasjen në burimet e tij likuide.

42. Operatori i sistemit të pagesave me qasje të bankës qendrore në llogaritë, shërbimet e pagesave ose shërbimet e letrave me vlerë duhet t'i përdorë këto shërbime aty ku është e mundur.

43. Operatori i sistemit të pagesave, nëpërmjet testimit rigoroz të stresit, duhet të përcaktojë sasinë dhe të testojë rregullisht mjaftueshmërinë e aktiveve të tij likuide që nevojiten për të përmbushur kërkesat e përcaktuara në pikat 38) dhe 39) të këtij vendimi.

Operatori i sistemit të pagesave duhet të testojë rregullisht nëse kjo shumë është e mjaftueshme duke marrë parasysh një gamë të gjerë të skenarëve përkatës. Skenarët duhet të përfshijnë një rast kur një ose më shumë pjesëmarrës nuk mund të përmbushin detyrimet e tyre gjatë së njëjtës ditë dhe në dy ose më shumë ditë rresht.

Skenarët duhet gjithashtu të marrin parasysh ngritjen dhe funksionimin e sistemit të pagesave, duke përfshirë të gjitha subjektet që mund të paraqesin rreziqe materiale të likuiditetit për sistemin e pagesave, duke përfshirë bankat e shlyerjes, agjentët nostro, bankat kujdestare, likuiditetin e ofruesve të kredisë dhe subjektet e tjera të lidhura nga infrastruktura e tregjet financiare. Aty ku është e përshtatshme, skenarët duhet të mbulojnë një periudhë shumëditore.

44. Operatori i sistemit të pagesave duhet të dokumentojë arsyet e tij për mbajtjen dhe të ketë marrëveshjet e duhura të menaxhimit në lidhje me paratë e gatshme dhe asetet e tjera të mbajtura nga ai ose pjesëmarrësit e tij.

Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë procedura të qarta për raportimin e rezultateve të testeve të stresit në bord dhe duhet t'i përdorë këto rezultate në mënyrë që të vlerësojë përshtatshmërinë dhe të rregullojë kuadrin e menaxhimit të rrezikut të likuiditetit.

45. Operatori i sistemit të pagesave duhet të vendosë rregulla dhe procedura të qarta që e lejojnë atë të kryejë punën në të njëjtën ditë dhe, sipas rastit, shlyerjen në kohë

brenda dhe shumëditore të detyrimeve financiare, në rast të pamundësisë për të përmbushur detyrimet nga një ose më shumë pjesëmarrës.

Rregullat dhe procedurat sipas paragrafit (1) të kësaj pike duhet:

- të zgjidhë mungesat e likuiditetit të paparashikuara dhe potencialisht të pambuluara;
- përpikuni të shmangni shthurjen, revokimin ose vonimin e shlyerjes së detyrimeve financiare në të njëjtën ditë dhe
- të tregojë mënyrën e rimbushjes së parave dhe letrave me vlerë të përdorura nga sistemi i pagesave gjatë një ngjarje stresuese, në një shumë të përcaktuar në përputhje me pikat 38) dhe 39) të këtij vendimi.

Mekanizmi garantues

46. Mekanizmi i garancisë sipas pikës 39) i këtij vendimi përbëhet nga:

- mjetet monetare të mbajtura në llogari në Bankën Popullore në rast se sistemi i pagesave klasifikohet si SPRS ose SRP ose
- paratë e gatshme të mbajtura në një llogari në Bankën Kombëtare, letrat me vlerë afatshkurtra të emetuara nga shteti dhe/ose Banka Kombëtare dhe/ose një marrëveshje kontraktuale për ndarjen e humbjeve ndërmjet pjesëmarrësve në sistemin e pagesave në rast se sistemi i pagesave është klasifikuar si STP.

47. Mekanizmi i garancisë aktivizohet nëse një nga pjesëmarrësit në sistemin e pagesave nuk është në gjendje të përmbushë detyrimet financiare për shlyerjen e urdhrave të transfertave.

48. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë rregulla dhe procedura të qarta me të cilat do të krijohet, mirëmbahet dhe përdoret mekanizmi i garancisë. Këto rregulla dhe procedura miratohen nga bordi dhe të paktën duhet të përmbajnë:

- Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë rregulla dhe procedura të qarta me të cilat do të krijohet, mirëmbahet dhe përdoret mekanizmi i garancisë. Këto rregulla dhe procedura duhet të miratohen nga bordi, dhe të paktën duhet të përmbajnë - objektivat e mekanizmit të garancisë;
- pronësinë e fondeve në mekanizmin e garancisë dhe ku mbahen ato;
- menaxhimi i mekanizmit të garancisë;
- funksionimin operativ me fondet në mekanizmin e garancisë në rastin e SPRS dhe SRP;
- rregullat për shpërndarjen minimale të aktiveve likuide për pjesëmarrës në baza ditore në rastin e SPRS dhe SRP;
- rregullat për përdorimin dhe (jo) rimbushjen në kohë të pjesës së pjesëmarrësit në mekanizmin e garancisë në rastin e SPRS dhe SRP ose STP;
- një periudhë në të kaluarën që do të ndryshojë dinamikisht dhe do të përfshihet në analizë në bazë të së cilës do të përcaktohet kontributi i pjesëmarrësit në mekanizmin e garancisë në rastin e SPRS dhe SRP ose STP;
- menaxhimin e fondeve nga mekanizmi i garancisë gjatë ndryshimeve të statusit në rastin e SPRS dhe SRP ose STP;
- plani afatgjatë i harmonizuar i operatorit të sistemit të pagesave me operacionet rreth mekanizmit të garancisë;
- përgjegjësia dhe detyrimet e operatorit të sistemit të pagesave dhe pjesëmarrësve të tij në lidhje me mekanizmin e garancisë;
- pajtueshmërinë me rregullat e sistemit të pagesave dhe rregullat e mekanizmit të garancisë së operatorit;

- planet operationale për testimin në rastet kur aktivizohet mekanizmi i garancisë dhe
- Njoftimi i Bankës Popullore për çdo ndryshim të mekanizmit të garancisë dhe në ditën e fundit të muajit, në përputhje me aktin nënligjor që përcakton llojin e raporteve për funksionimin e sistemeve të pagesave dhe mënyrën dhe afatet e dorëzimit të tyre.

Përfundimi i sheshimit

49. Operatori i sistemit të pagesave duhet të vendosë rregulla dhe procedura për të mundësuar përfundimin e shlyerjes përfundimtare jo më vonë se fundi i datës së monedhës, mundësisht brenda ditës ose në kohë reale, për të zvogëluar rrezikun e shlyerjes.
50. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë qartë momentin në të cilin shlyerja është përfundimtare.
51. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë qartë momentin pas të cilit urdhrat e transfertave të papaguara nuk mund të revokohen nga pjesëmarrësi.

Sheshimi me mjetet monetare

52. Operatori i sistemit të pagesave i cili kryen pagesa të njëanshme në denarë duhet ta kryejë shlyerjen përfundimtare me para të gatshme në bankën qendrore. Operatori i një sistemi pagesash që shlyen pagesat për një sistem tjetër pagesash duhet të mundësojë shlyerjen e pagesave në sistemin tjetër të pagesave edhe në situata emergjente.

Operatori i sistemit të pagesave që shlyen pagesat dypalëshe ose pagesat e njëanshme në valutë të ndryshme nga denarë duhet të kryejë shlyerjen përfundimtare në para të gatshme me një bankë qendrore aty ku është e mundur dhe praktike.

53. Kur nuk përdoret cash i bankës qendrore, operatori i sistemit të pagesave duhet të kryejë shlyerje monetare duke përdorur fondet e shlyerjes, pa ose pa rrezik krediti dhe likuiditeti.
54. Kur shlyerja kryhet me para të gatshme në bankat tregtare, operatori i sistemit të pagesave duhet të monitorojë, menaxhojë dhe kufizojë rreziqet e tij të kreditit dhe likuiditetit që rrjedhin nga bankat tregtare për shlyerjen e sistemit të pagesave.

Operatori i sistemit të pagesave duhet të krijojë dhe monitorojë përputhshmërinë e bankave të tij të shlyerjes me kritere strikte, të cilat, ndër të tjera, marrin parasysh:

- rregullimi dhe mbikëqyrja;
- aftësia kreditore;
- kapitalizimi;
- qasje në likuiditet dhe
- besueshmëria operationale.

Operatori i sistemit të pagesave duhet të monitorojë dhe menaxhojë përqendrimin e ekspozimit të kredisë dhe likuiditetit në bankat e tij afariste të shlyerjes.

55. Nëse operatori i sistemit të pagesave kryen shlyerje me para në librat e tij, ai duhet të minimizojë dhe kontrollojë rreptësisht rreziqet e tij të kreditit dhe likuiditetit.

56. Nëse operatori i sistemit të pagesave shlyhet me para të gatshme në bankat komerciale, marrëveshjet e operatorit të sistemit të pagesave me bankat e shlyerjes tregtare duhet të përmbajnë dispozita të qarta për këtë qëllim:
- kur pritet të ekzekutohen urdhrat e transfertave në librat e bankave individuale të shlyerjes;
 - që urdhrat e transferimit duhet të jenë përfundimtare kur të ekzekutohen dhe
 - që fondet e marra të transferohen në kohën më të shkurtër të mundshme dhe më së voni deri në fund të ditës.

Pagesa kundrejt pagesës

57. Operatori i sistemit të pagesave që përdor një mekanizëm pagese kundrejt pagesës duhet të sigurojë që shlyerja përfundimtare e një detyrimi të ndodhë nëse dhe vetëm nëse ndodh edhe shlyerja përfundimtare e detyrimit përkatës, pavarësisht nëse sistemi i pagesave vendos në një baza bruto ose neto baza dhe kur ndodh finaliteti.

Rregullat dhe procedurat në rast të mospërmbushjes së detyrimeve kontraktuale nga pjesëmarrësi

58. Operatori i sistemit të pagesave duhet të vendosë rregulla dhe procedura që përcaktojnë të paktën rastet e mospërmbushjes së detyrimeve financiare nga pjesëmarrësi si pasojë e arsyeve operationale, shkeljes së kontratës ose hapjes së procedurës së falimentimit ndaj pjesëmarrësit.

59. Operatori i sistemit të pagesave është i detyruar të përcaktojë dhe dallojë mospërmbushjen automatike dhe diskrecionale të detyrimeve kontraktuale.

Në rast të mospërmbushjes diskrecionale të detyrimeve kontraktuale, operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë subjektin që mund ta përdorë atë diskrecion.

Operatori i sistemit të pagesave, të paktën një herë në vit, rishikon përcaktimin sipas paragrafit (1) të kësaj pike.

60. Operatori i sistemit të pagesave vendos rregullat dhe procedurat për mospërmbushjen e detyrimeve kontraktuale që do t'i mundësojnë të vazhdojë të përmbushë detyrimet e tij në rast të mospërmbushjes së detyrimeve kontraktuale nga një pjesëmarrës, dhe të cilat zgjidhin rimbursimin e fondeve nëse kjo ndodh një rast.

Rregullat dhe procedurat përcaktojnë të paktën aspektet e mëposhtme:

- veprimet që mund të ndërmarrë operatori i sistemit të pagesave kur ndodh mospërmbushja e detyrimeve kontraktuale;
- masën në të cilën veprimet janë automatike ose diskrecionale dhe mënyrën në të cilën ushtrohet kjo liri;
- ndryshim i mundshëm në praktikën normale të shlyerjes së operatorit të sistemit të pagesave për të siguruar shlyerjen në kohë;
- menaxhimin e pagesave në faza të ndryshme të procesimit;
- sekuenca e mundshme e veprimeve;
- rolet, detyrimet dhe përgjegjësitë e palëve të ndryshme, duke përfshirë pjesëmarrësit që mund të përmbushin detyrimet kontraktuale dhe
- ekzistenca e mekanizmave të tjerë që mund të aktivizohen për të kontrolluar ndikimin e mospërmbushjes së detyrimeve kontraktuale.

61. Për zbatimin e rregullave dhe procedurave në rast të mospërbushjes së detyrimeve kontraktuale nga pjesëmarrësi, operatori i sistemit të pagesave duhet të sigurojë që:
- ka kapacitet operacional, duke përfshirë personel mjaftueshëm të trajnuar mirë, për të kryer në kohë procedurat e përmendura në pikën 60 të këtij vendimi dhe
 - rregullat dhe procedurat e operatorit të sistemit të pagesave përmbajnë dokumentet, informacionin dhe komunikimin e nevojshëm, si dhe koordinimin kur përfshihen më shumë se një operator ose autoritet kompetent.
62. Operatori i sistemit të pagesave duhet të zbulojë publikisht aspektet kryesore të rregullave dhe procedurave të tij sipas pikës 60) të këtij vendimi, duke përfshirë të paktën sa vijon:
- rrethanat në të cilat duhet të ndërmerren veprimet;
 - kush duhet të ndërmarrë veprimet;
 - shtrirja e veprimeve që duhen ndërmarrë dhe
 - mekanizmat për përmbushjen e detyrimeve të operatorit të sistemit të pagesave ndaj pjesëmarrësve që nuk mund të përmbushin detyrimet kontraktuale.
63. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përfshijë pjesëmarrësit e tij dhe palët e tjera të interesuara në testimin dhe verifikimin e rregullave dhe procedurave sipas pikës 60) të këtij vendimi. Një testim dhe inspektim i tillë duhet të kryhet të paktën një herë në vit ose pas ndonjë ndryshimi të rëndësishëm në sistemin e pagesave që ndikon në rregullat dhe procedurat.

Rreziku i përgjithshëm afarist

64. Operatori i sistemit të pagesave duhet të krijojë sisteme solide të menaxhimit dhe kontrollit në mënyrë që të përcaktojë, monitorojë dhe menaxhojë rreziqet e përgjithshme të biznesit, duke përfshirë humbjet nga zbatimi i papërshtatshëm i strategjisë së biznesit, flukset negative të parasë ose kostot operative të papritura dhe tepër të mëdha.
65. Operatori i sistemit të pagesave duhet të mbajë një plan për rikuperim të qëndrueshëm ose për ndërprerje të rregullt të punës në përputhje me pikën 22) të këtij vendimi.
66. Bazuar në profilin e rrezikut të biznesit ndaj të cilit është i ekspozuar dhe kohëzgjatjen e nevojshme për të arritur rikuperimin ose mbylljen e rregullt të operacioneve dhe shërbimeve të tij kritike, operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë shumën e fondeve të nevojshme për zbatimin e planit sipas pikës 65) të këtij vendimi.

Shuma e mjeteve sipas paragrafit (1) të kësaj pike nuk duhet të jetë më e vogël se shpenzimet rrjedhëse operative gjashtëmujore.

67. Për të mbuluar vlerën e aktiveve sipas pikës 66 të këtij vendimi, operatori i sistemit të pagesave duhet të mbajë aktive neto likuide të financuara me kapital (si aksione të zakonshme, rezerva të shpalosura ose fitime të tjera të pashpërndara), të cilat në rast se janë të ekspozuara ndaj biznesit të përgjithshëm. humbjet, do ta lejojnë atë të vazhdojë punën dhe ofrimin e shërbimeve si në kushte normale. Këto fonde janë si shtesë e fondeve të mbajtura për të mbuluar rrezikun e mospërbushjes së detyrimeve kontraktuale nga një pjesëmarrës ose për të mbuluar rreziqe të tjera në përputhje me pikat 23), 24), 25), 26), 27), 28), 35), 36), 37), 38), 39), 40), 41), 42),

43), 44), 45), 46), 47) dhe 48) të këtij vendimi. Kapitali i mbajtur në përputhje me Ligjin e Shërbimeve dhe Pagesave dhe Sistemet e Pagesave mund të përfshihet në këtë plan për të shmangur dyfishimin e kërkesave për kapital.

68. Fondet sipas pikës 67) të këtij vendimi që mbahen për të mbuluar rrezikun e përgjithshëm të biznesit duhet të jenë të cilësisë së lartë, mjaftueshëm likuide dhe të disponueshme në kohë dhe të ndara nga fondet e operatorit të sistemit të pagesave që përdoren për operacionet e përditshme.

Operatori i sistemit të pagesave duhet të jetë në gjendje të angazhojë fondet që ka për të mbuluar rrezikun e përgjithshëm të biznesit me pak ose aspak ndikim negativ në çmim, për të vazhduar operimin dhe ofrimin e shërbimeve si normale në rast se është i ekspozuar ndaj humbjeve të përgjithshme të biznesit.

69. . Operatori i sistemit të pagesave duhet të mbajë një plan të zbatueshëm të rritjes së kapitalit në rastet kur kapitali i tij reduktohet në ose nën shumën e kërkuar të përcaktuar në përputhje me pikën 66) të këtij vendimi.

Rreziku i kujdestarit dhe rreziqet e investimit

70. Operatori i sistemit të pagesave duhet të mbajë fondet e veta dhe ato të pjesëmarrësve të tij me subjekte të mbikëqyrura dhe të rregulluara, d.m.th. ruajtës të aseteve, të cilët kanë praktika kontabël, procedura të ruajtjes dhe kontrole të brendshme që i mbrojnë plotësisht këto fonde nga rreziku i humbjes në rasti i paafësisë paguese, neglizhenca, mashtrimi, administrimi jo i duhur ose mbajtja e pahijshme e të dhënave nga një kujdestar ose nënkujdestar.

71. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë qasje në kohë në fondet e tij dhe fondet e siguruar nga pjesëmarrësit, sa herë që është e nevojshme.

72. Operatori i sistemit të pagesave duhet të vlerësojë dhe kuptojë ekspozimin e tij ndaj bankave të tij kujdestare, duke marrë parasysh gamën e plotë të marrëdhënieve të ndërsjella.

73. Operatori i sistemit të pagesave duhet të krijojë strategjinë e tij të investimit, e cila duhet të jetë në përputhje me strategjinë e përgjithshme të menaxhimit të rrezikut.

Strategjia e investimit sipas paragrafit (1) të kësaj pike duhet t'u zbulohet plotësisht pjesëmarrësve të saj dhe të rishikohet të paktën një herë në vit.

74. Investimet e operatorit të sistemit të pagesave që rezultojnë nga strategjia e tij e investimeve duhet të sigurohen ose të jenë të arkëtueshme nga debitorët e cilësisë së lartë.

Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë kriteret për huamarrësit me cilësi të lartë.

Investimet sipas paragrafit (1) i këtij zëri duhet të jenë në instrumente me rrezik minimal krediti, tregu dhe likuiditeti.

Rreziku operacional

75. Operatori i sistemit të pagesave duhet të krijojë një kornizë solide të menaxhimit të rrezikut operacional me sisteme, politika, procedura dhe kontrolle të përshtatshme për të identifikuar, monitoruar dhe menaxhuar rreziqet operationale.

Sistemet, politikat operationale, procedurat dhe kontrollet, sipas paragrafit 1 të kësaj pike, duhet të auditohen, t'i nënshtrohen auditimit dhe të testohen periodikisht dhe pas ndryshimeve të rëndësishme.

76. Operatori i sistemit të pagesave duhet të vendosë objektiva të përcaktuara qartë për nivelin e shërbimit dhe besueshmërinë operationale dhe duhet të ketë miratuar politika për arritjen e këtyre objektivave. Qëllimet dhe politikat e përcaktuara duhet të rishikohen të paktën një herë në vit.

77. Operatori i sistemit të pagesave duhet të sigurojë që sistemi i pagesave, në çdo kohë, të ketë një kapacitet përshtatës adekuat për të përballuar volumin e rritur të pagesave që ndodh në situata stresuese dhe se mund të arrijë objektivat e vendosura për nivelin e shërbimeve.

78. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë krijuar politika gjithëpërfshirëse për sigurinë fizike dhe të informacionit që identifikojnë, vlerësojnë dhe menaxhojnë në mënyrë adekuate të gjitha dobësitë dhe kërcënimet e mundshme. Operatori i sistemit të pagesave i rishikon këto politika të paktën një herë në vit.

79. Operatori i sistemit të pagesave duhet të krijojë një kornizë efektive për rezistencën ndaj sulmeve nga hapësira dixhitale me masat e duhura menaxheriale për të menaxhuar rrezikun e sulmeve nga hapësira digjitale. Operatori i sistemit të pagesave duhet të identifikojë operationet e tij kritike dhe asetet mbështetëse dhe të ketë masat e duhura për mbrojtjen, zbulimin, reagimin dhe rikuperimin e tyre nga sulmet nga hapësira dixhitale. Këto masa duhet të testohen rregullisht. Operatori i sistemit të pagesave duhet të sigurojë që ai të ketë një nivel adekuat të gatishmërisë ndaj sulmeve nga hapësira dixhitale, në çdo situatë. Operatori i sistemit të pagesave duhet të sigurojë që ka një proces të përmirësimit të vazhdueshëm të kornizës për rezistencën ndaj sulmeve nga hapësira dixhitale dhe përshtatjen në kohë të tij me natyrën dinamike të këtij lloji të rreziqeve.

80. Operatori i sistemit të pagesave duhet të krijojë një plan të vazhdimësisë së biznesit që mund të trajtojë ngjarjet që paraqesin një rrezik të konsiderueshëm të ndërprerjes së biznesit. Operatori i sistemit të pagesave duhet të testojë planin dhe ta rishikojë atë të paktën një herë në vit.

Plani sipas paragrafit (1) të kësaj pike duhet të përfshijë përdorimin e një lokacioni të largët dhe duhet të ofrojë mundësinë e rivendosjes së funksionimit të sistemeve kritike të teknologjisë së informacionit për maksimum dy orë pas ndërprerjes. Plani duhet të lejojë që sistemi i pagesave të përfundojë shlyerjen deri në fund të ditës kur ka ndodhur shkelja.

81. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë pjesëmarrësit kritikë bazuar në vëllimin dhe vlerën e pagesave dhe ndikimin e tyre të mundshëm mbi pjesëmarrësit e tjerë dhe sistemin e pagesave në tërësi, në rast të një problemi të rëndësishëm operacional ndaj të cilit ata pjesëmarrës janë të ekspozuar.

82. Operatori i sistemit të pagesave duhet të identifikojë, monitorojë dhe menaxhojë rreziqet që pjesëmarrësit kritikë, infrastrukturat e tregut financiar dhe ofruesit e shërbimeve mund të transmetojnë në funksionimin e sistemit të pagesave.
83. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë pjesëmarrësit kritikë në bazë të aktivitetit të tyre të vitit të kaluar, një herë në vit, jo më vonë se data 31 janar dhe t'i informojë për këtë.

Qasja dhe pjesëmarrja

84. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë dhe të bëjë publike kërkesat jodiskriminuese për qasjen dhe pjesëmarrjen në shërbimet e sistemit të pagesave për pjesëmarrësit dhe infrastrukturat e tregjeve financiare të drejtpërdrejta dhe, sipas rastit, indirekte. Operatori i sistemit të pagesave duhet t'i rishikojë këto kërkesa të paktën një herë në vit.
85. Kërkesat për qasjen dhe pjesëmarrjen, sipas pikës 84 të këtij vendimi, duhet të justifikohen përsa i përket sigurisë dhe efikasitetit të sistemit të pagesave dhe tregjeve që ai shërben dhe duhet të përcaktohen në raport me rreziqet specifike të sistemit të pagesave.

Në përputhje me parimin e proporcionalitetit, operatori i sistemit të pagesave duhet të vendosë kërkesa që kanë ndikimin më pak kufizues në qasje.

Nëse operatori i sistemit të pagesave refuzon qasjen tek një subjekt që kërkon qasje, ai duhet të japë një arsyetim me shkrim për këtë, bazuar në një analizë gjithëpërfshirëse të rrezikut.

86. Operatori i sistemit të pagesave duhet të monitorojë rregullisht përputhjen e pjesëmarrësve të tij me kërkesat për qasje dhe pjesëmarrje.

Operatori i sistemit të pagesave duhet të vendosë procedura jodiskriminuese për të lehtësuar heqjen e përkohshme ose të përhershme të së drejtës për pjesëmarrje të një pjesëmarrësi që ka shkelur ose nuk i plotëson më kërkesat për qasje dhe pjesëmarrje. Pjesët kryesore të këtyre procedurave duhet të bëhen publike.

Operatori i sistemit të pagesave duhet të rishikojë hapësirën prej 2 në këtë pikë në nivelin më të lartë çdo vit.

Aranzhmanet e pjesëmarrjes shumështrësore

87. Për qëllimet e kuadrit të menaxhimit të rrezikut, operatori i sistemit të pagesave duhet të sigurojë që rregullat, procedurat dhe marrëveshjet kontraktuale të sistemit të pagesave i mundësojnë të mbledhë informacionin bazë për pjesëmarrësit indirekt me synimin për të identifikuar, monitoruar dhe menaxhuar çdo rrezik material për të cilin ekspozohet sistemi i pagesave, që rezulton nga pjesëmarrja.

Informacioni i paragrafit (1) të kësaj pike duhet të përmbajë:

- përqindjen e aktivitetit që pjesëmarrësit e drejtpërdrejtë kryejnë në emër të tyre dhe për llogari të pjesëmarrësve indirekt në aktivitetin total të sistemit të pagesave;

- numrin e pjesëmarrësve të tërthortë që vendosen nëpërmjet pjesëmarrësve individualë të drejtpërdrejtë;
- vëllimin dhe vlerën e pagesave në sistemin e pagesave nga secili pjesëmarrës indirekt dhe
- vëllimin ose vlerën e pagesave sipas paragrafit 2 paragrafi 3 të këtij artikulli në raport me ato të pjesëmarrësit direkt nëpërmjet të cilit pjesëmarrësi indirekt i qaset sistemin e pagesave.

88. Operatori i sistemit të pagesave duhet të identifikojë varësitë materiale ndërmjet pjesëmarrësve të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë që mund të ndikojnë në sistemin e pagesave, duke marrë parasysh informacionin e pikës 87 të këtij vendimi.

89. Operatori i sistemit të pagesave duhet të identifikojë pjesëmarrësit indirekt që shkaktojnë rrezik material për sistemin e pagesave dhe pjesëmarrësit e drejtpërdrejtë nëpërmjet të cilëve ata i qasen sistemit të pagesave, me synimin për të menaxhuar këto rreziqe.

90. Operatori i sistemit të pagesave duhet të paktën një herë në vit të rishikojë rreziqet që rrjedhin nga marrëveshjet me shumë pjesëmarrje dhe duhet të ndërmarrë veprime zbutëse kur ekziston nevoja e duhur për të siguruar që rreziqet të menaxhohen siç duhet.

Efikasiteti dhe efektiviteti

91. Operatori i sistemit të pagesave duhet të vendosë një procedurë nëpërmjet së cilës do të identifikojë dhe plotësojë nevojat e tregjeve ku operon sistemi i pagesave, veçanërisht në lidhje me:

- përzgjedhja e marrëveshjeve të kleringut dhe shlyerjes;
- strukturën operative;
- gamën e produkteve të kleringut ose shlyerjes dhe
- përdorimi i teknologjisë dhe procedurave.

92. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë qëllime të përcaktuara qartë, të matshme dhe të arritshme, në fushat e nivelit minimal të shërbimit, pritshmëritë nga menaxhimi i rrezikut dhe prioritetet e punës.

93. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ketë krijuar mekanizma për auditimin e rregullt, të paktën një herë në vit, të kërkesave sipas pikës 91 dhe 92 të këtij vendimi.

Procedurat dhe standardet e komunikimit

94. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përdorë ose përshtatë procedurat dhe standardet e komunikimit të miratuara nga organet ndërkombëtare ose evropiane të standardizimit për të lehtësuar efikasitetin e pagesës, kliringut, shlyerjes dhe regjistrimit.

Zbulimi i rregullave, procedurave kryesore dhe të dhënave të tregut

95. Operatori i sistemit të pagesave duhet të miratojë rregulla dhe procedura të qarta dhe gjithëpërfshirëse që u zbulohen plotësisht pjesëmarrësve. Rregullat përkatëse dhe procedurat kryesore duhet gjithashtu të zbulohen publikisht.

96. Operatori i sistemit të pagesave duhet të zbulojë përshkrime të qarta të konfigurimit dhe funksionimit të sistemit, si dhe të drejtat dhe detyrimet e operatorit të sistemit të pagesave dhe të pjesëmarrësve, në mënyrë që pjesëmarrësit të mund të vlerësojnë rreziqet ndaj të cilave do të ekspozohen duke marrë pjesë në sistemin e pagesave.
97. Operatori i sistemit të pagesave duhet të sigurojë dokumentacionin dhe trajnimin e nevojshëm dhe të përshtatshëm për të lehtësuar kuptimin e rregullave dhe procedurave të sistemit të pagesave nga pjesëmarrësit dhe rreziqet që ata përballen nga pjesëmarrja në sistemin e pagesave.
98. Operatori i sistemit të pagesave duhet të zbulojë publikisht tarifat e sistemit të pagesave në nivelin e shërbimeve individuale që ofron, si dhe politikat e tij për të gjitha zbritjet e disponueshme. Operatori i sistemit të pagesave duhet të ofrojë një përshkrim të qartë të shërbimeve që tarifon për qëllime krahasimi.
99. Operatori i sistemit të pagesave duhet të plotësojë dhe të zbulojë përgjigjet ndaj Kornizës së Shpalljes së Infrastrukturës së Tregjeve Financiare për Komitetin për Sistemet e Pagesave dhe Shlyerjeve të Bankës për Shlyerjet Ndërkombëtare dhe Bordit të Organizatës Ndërkombëtare të Komisioneve të Letrave me Vlerë. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përditësojë përgjigjet e tij pas një ndryshimi të rëndësishëm në sistemin e pagesave ose mjedisin e tij, të paktën çdo dy vjet.

Operatori i sistemit të pagesave duhet të zbulojë të paktën të dhënat bazë për numrin dhe vlerën e transaksioneve të pagesave.

IV. ZBATIMI I STANDARDEVE TË PUNËS SË SISTEMEVE PAGESORE DHE KËRKESAVE TË MEKANIZMIT GARANTUES

100. Për sistemet e pagesave që kategorizohen si SZPS zbatohen të gjitha pikat e kreut III të këtij vendimi.
101. Pikat 6), 7), 8), 9), 10), 12), 17), 18), 19), 23), 24), 35), 37), 38), 39), 40), 43), 46), 47), 48) zbatohen për sistemet e pagesave të kategorizuara si ZPS, 49), 51), 52), 53), 54), 55), 56), 58), 59), 60), 61), 62), 64), 65), 66), 67), 68), 69), 75), 76) dhe 78), pika 80), paragrafët (1) (84), (85), (86), (91), (94), (95), (96) dhe (98) të këtij vendimi.
102. Pikat 6), 7), 8), 9), 10), 12), 18), 19), 23), 24), 35), 49), 51), 58), 59), 60), 61), 75), 76) dhe 78) zbatohen për sistemet e pagesave të kategorizuara si DPS, pika 80) paragrafi (1), pikat 84), 86), 91), 95), 96) dhe 98) të këtij vendimi.
103. Me rastin e përmbushjes së kërkesave sipas pikës e kreut III të këtij vendimi që zbatohen për sistemet e pagesave të menaxhuara nga Banka Popullore, Banka Popullore nuk kufizohet në përcaktimin dhe zbatimin e politikave të saj në përputhje me aktet ligjore dhe nënligjore. rregulloret në lidhje me:
 - sigurimi i kredisë ose vendosja e kushteve dhe kufijve gjatë dhënies së kredisë (kërkesat për rrezikun e kredisë);
 - pranimi i asaj që është e përshtatshme si kolateral në operacionet e saj kreditore (kërkesat për kolateral);
 - ruajtja e stabilitetit financiar, duke përfshirë trajtimin e mospërmbushjes së detyrimeve kontraktuale nga bankat (rregullat

dhe procedurat në rast të mospërbushjes së detyrimeve kontraktuale nga pjesëmarrësi);

- strategjinë e tij të investimit, duke përfshirë strategjinë për administrimin e rezervave valutore, ose zbulimin e strategjisë (kërkesat e rrezikut të kujdestarit të aktiveve dhe rreziqet e investimit);
- të drejtën e tij për të përcaktuar se kujt dhe në çfarë kushtesh mund të hapë një llogari (kërkesat për qasje dhe pjesëmarrje) ose
- zgjedhja e tij në zbatimin e politikës monetare.

Kërkesat e pikës 13), paragrafi (1), nënparagrafi 3) dhe 4), pika 14), pika 15) paragrafi (1), pikat 29), 66), 67), pika 68) paragrafi (1), pikat 69), 72), 73) dhe pika 74) paragrafi (2) të këtij vendimi, si dhe kërkesat lidhur me ndërprerjen e rregullt të punës sipas pikës 22) paragrafët (1) dhe (3) dhe pika 65) të këtij vendimi, nuk zbatohen në Bankën Popullore në rolin e operatorit të sistemit pagesor.

V. STANDARDET E PJESËMARRËSVE NË SISTEMET PAGESORE

104. Pjesëmarrësit në sistemet e pagesave duhet të respektojnë vazhdimisht rregullat për funksionimin e sistemeve të pagesave dhe të përmbushin kërkesat teknike për funksionimin e sistemeve të pagesave.

105. Pjesëmarrësit kritikë duhet të marrin masat e nevojshme dhe të kryejnë teste, të paktën një herë në vit, në mënyrë që të sigurohen se kanë kapacitet operacional, edhe në skenarë ekstremë, por të mundshëm, në mënyrë që të vazhdojnë të bëjnë pagesat brenda një maksimumi prej katër orësh pas përfundimit ka ndodhur ndërprerja.

Pjesëmarrësit kritikë duhet të kenë një vendndodhje dytësore të vazhdueshme operacionale, përveç vendndodhjes parësore, të disponueshme për komunikim në mënyrë që të vazhdojnë operacionet, në përputhje me kërkesat e përcaktuara në paragrafin (1) të kësaj pike.

106. Pjesëmarrësit që nuk janë përcaktuar si kritikë duhet të marrin masat e nevojshme dhe të kryejnë teste, të paktën një herë në vit, në mënyrë që të sigurohen se kanë kapacitet operacional, edhe në skenarë ekstremë por të mundshëm, në mënyrë që të vazhdojnë të bëjnë pagesat në më së voni gjatë ditës së ardhshme të punës pas ndërprerjes.

VII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

107. Me përjashtim të përcaktimeve të pikës 83 të këtij vendimi, operatori i sistemit të pagesave duhet të përcaktojë pjesëmarrësit kritikë për vitin 2023 bazuar në aktivitetin e tyre nga viti 2022 jo më vonë se data 31 mars 2023 dhe t'i njoftojë për këtë.

108. Operatori i sistemit të pagesave duhet të përdorë ose përshtatë procedurat dhe standardet e komunikimit të miratuara nga organet ndërkombëtare ose evropiane të standardizimit sipas pikës 94 të këtij vendimi jo më vonë se data 31.12.2025.

109. Vendimi për kriteret dhe standardet për funksionimin e sistemeve të pagesave ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 17/16) shfuqizohet në ditën e fillimit të zbatimit të këtij vendimi.

110. Ky vendim hyn në fuqi në ditën e tetë nga publikimi në Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe do të zbatohet nga 1 janari 2023.

V. nr. 02-15/XX-9/2022
25 nëntor 2022
Shkup

Guvernatorja dhe kryesuesja e
Këshillit të Bankës Popullore të
Republikës së Maqedonisë së Veriut
д-р Анита Ангеловска-Бежоска